

Van Kappen

geheel en al uw professeie betreft. U bent militair in hart en nieren, gestart met een officiersopleiding aan het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Haag en aan het U.S. Naval War College in Newport in de Verenigde Staten. Vervolgens bent u beroepsmilitair geweest in diverse functies. Zo was u officier bij het Korps Mariniers en voorts bij twee brigades in achtereenvolgens het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. U bent stafofficier geweest bij nationale en internationale strijdkrachten, zoals bij het hoofdkwartier van het Korps Mariniers in Rotterdam, de Marinestaf in Den Haag, de NAVO-hoofdkwartieren in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Van 1992 tot 1995 was u brigadegeneraal en commandant van de Nederlandse strijdkrachten in het Caribisch gebied. Hiermee is overigens tevens uw vicevoorzitterschap van de vaste Eerste Kamercommissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken nader toegelicht. Daarna was u in de rang van generaal-majoor militair adviseur van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties in New York op het gebied van vredesoperaties.

Hoewel uw militaire loopbaan inmiddels is beëindigd, bent u nog steeds actief op dat terrein. Zo vervult u sinds 1999 een beleidsadviesfunctie bij TNO, bent u sinds 2003 adviseur van de NAVO en sinds 2004 adviseur bij het The Hague Centre for Strategic Studies. Ook bent u voorzitter van de raad van toezicht van het International Security Experimentation and Transformation Institute. Wellicht ten overvloede merk ik op dat vanwege uw deskundigheid veelvuldig een beroep op u wordt gedaan door journalisten en u regelmatig wordt uitgenodigd in televisieprogramma's als Netwerk en NOVA.

In een interview met het blad Provincie & Gemeente van uw partij, de VVD, motiveerde u uw lidmaatschap voor deze Kamer met uw dienstbaarheid aan Nederland en het Nederlands belang. Zoals u jarenlang heeft gehandeld als militair in het verlengde van de politiek, zo wilt u dat nu doen als politicus in de Eerste Kamer in het verlengde van uw werkend leven tot nu toe: met moed, loyaal, vasthoudend aan uw principes en, zoals de wapenspreuk van het Korps Mariniers luidt, "Qua Patet Orbis"; voor de niet-latinisten onder ons: "Zo wijd de wereld strekt".

Mijnheer Van Kappen, dit, alsmede uw geweldige kennis en ervaring, vormt een verrijking voor onze Kamer en maakt u meer dan welkom. Ik wens u van harte alle succes bij uw werkzaamheden in dit huis. De vergadering wordt een enkele minuut geschorst om ook de collegae de gelegenheid te geven om u te feliciteren.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Hillen, die eveneens zijn maidenspeech zal houden.

De heer **Hillen** (CDA): Voorzitter. Ik begin mijn betoog met het complimenteren van de heer Van Kappen met zijn maidenspeech. Ik vond zijn verhaal voortreffelijk. Ik zou de heer Van Kappen dan ook willen vragen om toe te treden tot mijn fractie. De gedachterichting is ongeveer dezelfde. Ik vrees alleen dat zijn fractie hem niet zal laten gaan. Wellicht kunnen wij hierover dadelijk overleg plegen.

Het is mij een voorrecht mijn eerste verhandeling in deze Eerste Kamer te mogen houden bij een beleidsdebat over Defensie. Het is mij een genoegen daarbij aan de andere kant van de tafel drie bekenden aan te treffen, te weten: een oud-fractiegenoot, een jarenlange collega van de overkant en daarnaast zijn vleugeladjutant, een strijdmakker die in al die jaren vooral achter de coulissen werkte, waar ik ook nog wel eens kwam.

Voordat ik op het defensiebeleid inga, wil ik namens mijn fractie stilstaan bij de inspanningen van al onze militairen te velde. Mijn fractie volgt hun inspanningen nauwkeurig en met grote waardering. Wij herdenken onze gesneuvelden met eerbied en wij verplaatsen ons telkens in het leed dat door familie en vrienden moet worden gedragen. Krijgsgeweld is verschrikkelijk. Elk van de doden en elk van de gewonden herinnert ons daar aan. Daarom moeten wij met dit middel uiterst zorgvuldig omgaan, terughoudend zo lang het kan, overweldigend als het onvermijdelijk is geworden. Wij moeten er zo effectief mogelijk en zo schadevrij mogelijk mee omgaan. Dit betekent overigens – en dat zeg ik nu alvast – soms juist méér inzet in plaats van minder.

In dit beleidsdebat zal ik namens de CDA-fractie niet ingaan op allerlei details van de Defensiebegroting. Wij horen van de regering vandaag graag een fundamentele visie op de Nederlandse en bondgenootschappelijke defensie-inspanning in de te voorziene toekomst. Natuurlijk is minister Van Middelkoop amper begonnen aan zijn verkenningen naar de politieke en budgettaire wensen bij allerlei belanghebbenden. Niettemin is hij als politiek eerstverantwoordelijke het kompas van deze exercitie. Daarom willen wij vandaag zijn inzet horen. Draagvlak is geweldig, maar ook bij draagvlak is leiding nodig. Waar wil de minister heen? Wat zijn zijn randvoorwaarden? Bovendien is het de vraag of het beleid het draagvlak moet volgen of omgekeerd. De rol van Nederland in zijn internationale context is niet vrijblijvend. Als er binnenslands geen of niet voldoende draagvlak, maatschappelijk en/of politiek, zou zijn voor beleidsmatige consequenties van onze bondgenootschappelijke, economische en culturele kaders, dan is het de taak van de politiek om dit draagvlak te creëren. Hoe ziet de minister zijn eigen rol hierbij?

De verkenningen van de minister zullen tot conclusies leiden op het moment dat deze kabinetsperiode al weer zijn einde nadert. Dat kan er toch niet toe leiden dat er intussen niets gebeurt? Iedereen weet dat er slijtplekken ontstaan in onze defensieorganisatie, enerzijds door intensief gebruik en anderzijds door aanhoudende druk op de begrotingsmiddelen. Zijn de verkenningen van de minister voldoende om politiek Den Haag te motiveren tot een substantiële stap voorwaarts?

De fractie van het CDA plaatst de Nederlandse militaire ambitie nauwkeurig in het perspectief van onze internationale positie. Natuurlijk, alles is subjectief, zeker als het gaat om het eigenbelang, maar wij proberen zo veel mogelijk te objectiveren, namelijk door recht te doen aan onze relatieve verantwoordelijkheid in en ten opzichte van onze internationale omgeving. Optimale impact is een volgend criterium. Militair optreden moet niet half gebeuren of met een gemengde agenda. Militair ingrijpen is een kaart die zonder meer winnend moet zijn, dat wil zeggen: de vrede winnend. Dit stelt eisen aan de middelen en aan de professionaliteit. Langs deze lijnen redenerend, constateer ik dat de beweegruiimte van Nederland uiteindelijk helemaal niet zo groot is.

Hillen

Boven de lijn betekent een te grote broek, beneden de lijn opportunistisch plichtsverzuim.

De CDA-fractie herkent zich in de huidige officiële ambitie van Nederland. Wij moeten die waarmaken in een steeds onrustiger wereld, waar nationalisme, fanatisme, milieu, water, grondstoffen, criminaliteit en economie het evenwicht zelfs plotseling drastisch kunnen verstoren. Dit zijn omstandigheden waar zelden een goede regie op is te voeren. Daarom is intensieve samenwerking tussen de VS, de Europese Unie en de NAVO, gericht op het doeltreffend beheersen van plotselinge crises, noodzakelijk. Er is onlangs een belangwekkend advies daarover verschenen van vijf voormalige chefs defensiestaven van de VS, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en, jawel, van Nederland. Überhaupt het feit dat daar een Nederlander bij zit, wil zeggen dat Nederland bij dit onderwerp door de andere betrokken landen buitengewoon serieus wordt genomen. Het is daarom alleen maar toe te juichen dat er een Nederlandse invloed in dit soort belangwekkende adviezen zit. Laten wij proberen om op dat niveau te kunnen blijven spelen. Het boek heet "Towards a Grand Strategy for an Uncertain World".

Ook Clingendael publiceerde een advies met ongeveer dezelfde ingrediënten. Nu wij het toch over adviezen en studies hebben, het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heeft afgelopen jaar een rapport gepubliceerd, getiteld "Zo ver de wereld strekt", waarvan de inhoud vandaag letter voor letter zou kunnen dienen als mijn inbreng. Helaas heb ik niet zo veel spreektijd om het in zijn geheel voor te lezen, maar ik hecht het virtueel aan de Handelingen. Ik zou de bewindspersonen willen uitnodigen daaruit elke avond voor het slapen gaan enkele verzen te reciteren.

Hoe kijkt de regering aan tegen de internationale veiligheidssituatie? Hoe moet de toekomst zijn van de NAVO? De net afgesloten NAVO-top heeft nog lang geen imponerend beeld gegeven van gemeenschappelijke ambitie en inzet. Hebben wij werkelijk een dodelijke vijand nodig, zoals in de tijd van de Koude Oorlog, om gemeenschappelijk beleid en elan te kunnen tonen? Hebben juist de kleinere landen niet een taak om het idealisme van internationale vrede en rechtsstatelijkheid een prominente positie te geven, naast alle machts-politieke afwegingen?

Onder Poetin heeft Rusland veel stabiliteit hervonden en het land begint zijn belangrijke rol in de internationale politiek te hernemen. Het is in het belang van niemand dat er opnieuw wedijver of wapenwedijver zou ontstaan tussen het Oosten en het Westen. Op wat voor manier kan volgens het kabinet, met name minister Verhagen, Rusland betrokken worden bij ons mondiale en regionale veiligheidsbeleid? Welke verantwoordelijkheid willen de NAVO, Europa en de VS met de Russen delen? Hebben Europa en Nederland in het bijzonder hierbij nog een specifieke taak?

Wat in alle studies die ik zojuist noemde pregnant aan de orde komt is het vraagstuk van de "sustainability", het voortzettingsvermogen van een eenmaal begonnen interventie. Deze hangt af van voldoende parate reserves, zowel in menskracht als in middelen. Deze moeten voldoende geoefend zijn en beschikbaar zijn. Dit vraagstuk is misschien niet echt nieuw, maar het is in de eigentijdse militaire geschiedenis steeds relevanter geworden. Plotselinge crises appelleren gemakkelijk aan de bereidheid tot onmiddellijke militaire assistentie, maar

het voortzettingsvermogen is even relevant voor de potentie van werkelijk succes van een militaire interventie. Daarom is een langetermijnplanning ongelooflijk wezenlijk. Ik hoor graag van het kabinet dat het deze observatie geheel deelt.

Onder druk van de onrustige hartslag van onze tijd verandert het politieke beeld soms per dag. Betrouwbare militaire slagkracht vraagt echter om grotere duurzaamheid. Daarom zou Defensie buiten de haken moeten komen van de dagelijkse politieke wisselvalligheid. Is dat ook de overtuiging van het kabinet?

Naar de opvattingen van mijn fractie past de actuele Nederlandse ambitie dus bij onze plaats en ons gewicht in de wereld. Dit geldt overigens ook voor onze internationale hulpambitie, zoals onze internationaal gezien aanzienlijke bijdrage aan ontwikkelingssamenwerking. De CDA-fractie zou graag zien dat er evenwicht is tussen de elementen economische hulp en militaire bescherming. Feitelijk kan het ene element niet zonder het andere.

Al tientallen jaren is de begroting van Ontwikkelings-samenwerking gekoppeld aan de groei van het nationale inkomen. Defensie daarentegen moet van jaar tot jaar haar budget verdedigen tegen andere prioriteiten en ziet al jaren haar aandeel als percentage van het nationale inkomen dalen, soms zelfs in reële cijfers. Wij maken ons daar grote zorgen over. Met wat noodverbanden wordt in deze kabinetsperiode de ergste achteruitgang gestopt. Dit zijn echter noodverbanden, geen structurele oplossingen. Bovendien haalt de minister van Financiën met de ene hand wat hij met de andere geeft. Defensie moet namelijk meebetalen aan een reeks van algemene budgettaire kortingen. Ik begrijp heel wel dat de bewindspersonen van Defensie tevredenheid moeten uitstralen bij de lengte van de polsstok. Als de bewindspersonen die polsstok nu eens zelf hadden mogen maken, hoe zou deze er dan hebben uitgezien? Uiteraard mogen de bewindspersonen het bestaande verdedigen, maar wat zou hun wensenlijstje zijn, als zij het voor het zeggen hadden, ook financieel?

Voor de noodverbanden was alle aanleiding. De nood was wel erg hoog. Ik vraag mij af hoe de begroting van Defensie er had voorgestaan als wij toevallig niet in Uruzgan hadden gezeten. Die gedachte stemt niet alleen somber, maar stelt tevens een belangrijk punt aan de orde, namelijk welke politieke prikkeling er nodig is voor voldoende budget. Militair ingrijpen is een ernstige zaak en meestal een laatste redmiddel. Het moet met de grootste zorgvuldigheid gebeuren. Welnu, bij het adviseren omtrent een mogelijke bijdrage van Nederland aan internationale veiligheidsacties mag dus nooit de overweging zijn dat dit een uitgelezen budgettaire kans is, of, omgekeerd, dat afzijdigheid onoverkomelijk gaat leiden tot ombuigingsaanslagen op de Defensiebegroting. Ook al daarom is het de moeite waard afspraken voor langere termijn te maken over de omvang van de Defensiebegroting, verder gevrijwaard tegen het jaarlijkse loven en bieden, en zo veel als mogelijk tegen nieuwe regeerakkoorden. Het CDA-rapport "Zo ver de wereld strekt" pleit voor een vast percentage van 2% van het bbp, zoals ook de NAVO zou willen. Wij begrijpen ook wel dat dit in deze kabinetsperiode nog niet haalbaar zal zijn, maar wij nodigen de minister van Defensie dringend uit nu al een zichtbaar fundament te leggen voor zo'n aanpak.

Hillen

Intussen zou ook gekeken kunnen worden of er meer elementen van militaire hulp zijn die feitelijk passen binnen de ODA-definities, zodat Ontwikkelingssamenwerking hiervoor een ruimere bijdrage kan leveren. De lasten van internationale operaties moeten natuurlijk ook internationaal eerlijker worden verdeeld. Is er trouwens nog iets nieuws te melden over de verdeling? Uiteindelijk gaat het echter om de vraag wat Nederland bewust wenst neer te leggen voor zijn defensieapparaat. Wij vinden die uitkomst nu onvoldoende. Wij hebben alle waardering voor de inspanningen van minister Van Middelkoop om nog wat extra geld op te halen, maar structureel gaat dit om klein bier en een sigaartje, voornamelijk uit eigen doos.

De wijzer van het aandeel van het bbp voor defensie wijst al enige tijd naar beneden en het einde is niet in zicht. Het vredesdividend is allang opgebruikt, maar de Nederlandse minister van Financiën, niet alleen de huidige, blijft bonussen ophalen en opties verzilveren. Over een paar jaar zijn onze ambities Haagse bluf geworden, want dan bevinden wij ons met onze defensie-uitgaven in de onderste regionen van de NAVO. Daar komt bij dat heel veel militaire middelen geen artikelen zijn die je zo maar even van de plank koopt. Het gaat meestal om wapensystemen met allerlei logistieke en personele consequenties, die pas hun waarde en slagkracht krijgen bij perfecte beheersing, na grondige oefening. Voorts zijn de meeste systemen compatibel in bondgenootschappelijk verband, of behoren dit te zijn. Defensie is geen automaat in een snackbar, waar je een euro ingooit en je bestelling uit haalt. Budgetteren, plannen, ontwikkelen en oefenen zijn de wachtwoorden en dan is een langere termijn dan één kabinetsperiode, laat staan een begrotingsjaar, een vereiste. Toen wij net nieuwe Apaches hadden gekocht, gingen de eerste al weer in de ramsj, omdat er weer eens moest worden bezuinigd. Wij hadden voortreffelijke Orions, van grote waarde voor de luchtverkenning, en wij deden ze van de hand, gewoon uit geldnood, terwijl ons land steeds rijker werd en terwijl er echt veel werk voor ze was. Duitsland kocht ze, en Portugal, en Duitsland koopt normaal gesproken geen rommel. Met de Orions gingen niet gewoon dertien vliegtuigen weg, maar ook een uitstekend en modern intelligencesysteem, veel breder inzetbaar, bijvoorbeeld ook voor milieucontrole op de Noordzee. Ook jarenlang opgebouwde expertise is nu verdampt. Die komt niet meer terug en dat is kostbaarder dan de handvol miljoenen die het afstoten oplevert.

Al met al kunnen mijn conclusies dus niet erg optimistisch zijn. Het Nederlandse defensiebudget is niet voldoende omdat onze huidige inspanningen er al amper uit te financieren zijn. Het is niet voldoende omdat een aantal noodzakelijke wensen nu niet kan worden ingewilligd, zoals substantieel meer luchttransport. Gaan wij trouwens nog meedoen aan het C-17-project? Het is niet voldoende omdat er onvoldoende rekening kan worden gehouden met operationele verliezen. Vanaf volgend jaar wordt daarvoor 25 mln. extra beschikbaar gesteld; één Chinook kost al het dubbele. Het is niet voldoende omdat vredesverliezen niet meer kunnen worden opgevangen. Het is niet voldoende omdat het investeringsniveau steeds verder daalt. Het is niet voldoende omdat ook het personeel aan zijn trekken moet komen. Dat het moeilijk gaat met het werven is een indicatie voor de tanende aantrekkelijkheid van Defensie als werkgever. Complimenten natuurlijk dat de bewinds-

lieden het nodige voor het personeel hebben willen doen, maar wij horen toch nog steeds te veel verhalen van improvisatie om bij alle mannen en vrouwen voortdurend hun PSU op orde te hebben. Binnen de begroting onderuitputting van materieel en/of personeel gebruiken om gaten te dichten is best, maar structureel is dat geen positie. Waar geld voor nodig is, moet geld voor begroot zijn en voor beschikbaar zijn. De CDA-fractie steunt haar collega's in de Tweede Kamer bij het voorstel een deel van de onderuitputting personeel nu aan te wenden voor het op slagkracht brengen van de vijf reserve-Apaches, die anders gekannibaliseerd dreigen te worden. Maar nog liever zien wij geen improvisaties en noodverbanden. Optimale toerusting, ondersteuning en geoevendheid is misschien wel de meest wezenlijke arbeidsvoorwaarde van de militair.

Kortom, de Defensiebegroting spoort in deze jaren weg van onze internationale verplichtingen en belangen. Dat is niet in het belang van Nederland en ook niet van hen die wij waar dan ook op de wereld willen beschermen. Het is ook niet in het belang van de militair die cynisch wordt en gedemotiveerd raakt omdat de politiek de mond vol heeft van ambitie, maar budgettair het omgekeerde laat zien, namelijk telkens verplicht tot nieuwe ombuigingen, reorganisaties en versoberingen.

Mevrouw de voorzitter. Ik sluit af. De regering kan op de CDA-fractie rekenen om uit te komen bij de kwantitatieve, de euro's, en vervolgens dus ook de kwalitatieve eisen die onze internationale verantwoordelijkheid en onze belangen van ons vragen. Wij verwachten dat de regering samen met het CDA vooraan loopt op deze weg. Niet aarzelend, omkijkend of iedereen nog wel meedoet, of zoekend naar meer zekerheid, maar vastberaden en leiding gevend. Als de regering aanvalt, zullen wij volgen.

De voorzitter: Mijnheer Hillen. Ik wil ook u graag van harte feliciteren met uw maidenspeech over een thematiek waarmee u wellicht niet primair geassocieerd wordt. Mensen die u echter beter kennen of uw publieke optreden al langer volgen, weten dat u niet alleen uitgesproken opvattingen hebt, maar ook een brede kennis en interesse: variërend van kerkvaders als Augustinus tot het belang van vrijheid van communicatie voor de goede werking van de democratie tot de ontwikkelingen in de West, waarmee u heden ten dage als lid van de raad van advies van het Eilandsbestuur Bonaire van doen heeft. Het was dan ook niet zo verrassend dat u in mei vorig jaar in het Financieele Dagblad over uw mogelijke portefeuilles als Eerste Kamerlid zei: "Ik kijk wel wat er vrijvalt; het liefst ben ik een vliegende keep."

U studeerde sociologie aan de Rijksuniversiteit Utrecht nadat u een jaar op de School voor Journalistiek had gezeten in diezelfde stad. Hoewel u die school verliet, ging u wel de journalistiek in. U begon in 1969 uw journalistieke carrière bij Studio Sport, waarna u redacteur buitenland bij het NOS Journaal werd. In die periode was u overigens tevens leraar maatschappijleer aan Het Nieuwe Lyceum in Hilversum. In 1977 werd u politiek verslaggever van het NOS Journaal, maar na zes jaar maakte u de overstap naar "de andere kant" van dat vak; u werd namelijk directeur van de centrale directie voorlichting van het ministerie van Financiën. Bij de Kamerverkiezingen in 1990 werd u voor het CDA lid van de Tweede Kamer.

Hillen

Ook tijdens deze periode, van maar liefst twaalf jaar, in die Kamer stond u bij menigeen op het netvlies als strateeg en als uitlokker van het debat. Soms provocerend, maar altijd met analyses of beschouwingen – dat bleek ook nu weer – die aan duidelijkheid niets te wensen overlaten en met een scherpe pen. Terug in uw oude vak als journalist schreef u columns voor het opinieweekblad Elsevier en van 2003 tot medio vorig jaar was u voorzitter van het College voor Zorgverzekeringen.

In 2006 liet u bij de aankondiging van uw afscheid van dat college weten “een beetje” terug te willen in de politiek. U doelde daarmee op het lidmaatschap van deze Kamer, dat zich niet afspeelt – ik citeer u – “in de hitte van de ijdelheid”. U benadrukte dat u deze Kamer als een kwaliteitskamer beschouwt en u gaf aan dat u scherp gaat controleren op de wetgevingskwaliteit. Wij willen u graag aan die ambitie houden.

U vervult in het publieke debat geregeld verschillende rollen. Getuige uw artikel in het Financieele Dagblad van begin april jongstleden manifesteert zich de ene keer de journalist in u, dan weer de socioloog en dan weer de politiek commentator of de politicus. Het kenmerkt uw veelzijdigheid, deskundigheid en betrokkenheid. Wij zullen ongetwijfeld nog veel van u horen. Ik wens u heel veel succes bij uw werkzaamheden in dit huis.

Ik schors de vergadering wederom om de collegae de gelegenheid te geven, u te feliciteren.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

□

De heer **Vliegenthart** (SP): Voorzitter. Ik voer ook het woord namens de fractie van de PvdD. Graag feliciteer ik ook vanaf deze plaats de woordvoerders van de fracties van het CDA en de VVD met hun maidenspeech.

U zei het al, voorzitter: wij verwelkomen vandaag ook het eerste optreden van de staatssecretaris van Defensie in deze Kamer. Zijn reputatie is hem vooruitgesnel. Hij staat bij mijn fractie bekend als een begenadigd communicator, die zelfs verkiezingsnederlagen als overwinningen kan verkopen. Want laten wij eerlijk zijn: de uitslag van 2006 was toch gewoon een bescheiden nederlaag. De SP-fractie hoopt dat de staatssecretaris deze bekwaamheid niet hoeft in te zetten op het gebied van defensie, waarover zo dadelijk meer. Ik hoop daarentegen veel meer dat hij de populariteit die hij bij zijn medewerkers binnen het CDA genoot, waarvan het shirt met de simpele tekst “Jack, what else?” getuigt, aan het einde van zijn bewindsperiode ook voor de mannen en vrouwen van Defensie geldt. Ik wens hem daarbij alle succes toe.

Mevrouw de voorzitter. Tijdens de laatste algemene beschouwingen in deze Kamer heeft mijn fractie gevraagd waarin Balkenende IV nu verschilt van de vorige kabinetten-Balkenende. Tijdens de financiële beschouwingen heeft mijn collega Reuten dezelfde vraag als uitgangspunt genomen en omwille van de consistentie en het politieke belang van deze vraag wil ik dit vandaag ook doen. In hoeverre verschilt de visie van de ChristenUnionist Van Middelkoop van die van zijn liberale voorganger Kamp? Ik wil deze vraag expliciet niet alleen in financiële termen opwerpen; veel belangrijker vindt mijn fractie de beleidsvisie die achter de cijfertjes schuil gaat. Ik hoop dat de minister dit met ons eens is. Hier heb ik overigens alle vertrouwen in, omdat

de minister bij tal van gelegenheden duidelijk heeft gemaakt dat de visie voorop dient te staan. De visie bepaalt hoe het geld wordt verdeeld; op dit punt is mijn fractie het met hem eens.

Het vorige kabinet legde de lat op het gebied van defensie hoog, volgens velen te hoog. Balkenende II wilde een krijgsmacht die ook in het zwaarderegeweldsspectrum mee kan doen. Daartoe zouden onder meer kruisraketten aangeschaft dienen te worden. Hoe kijkt het huidige kabinet tegen deze doelstellingen aan? Wil het nog steeds meedoen in het zwaarderegeweldsspectrum? Het concrete voornemen om kruisraketten aan te schaffen, de materiële vertaling van deze ambitie, is gesneuveld, voor zover ik heb kunnen vaststellen. Is dit het gevolg van een veranderende visie? Overigens was de keuze om te investeren in kruisraketten niet zonder verdere gevolgen voor Defensie. Kind van de rekening was daarbij de gewone soldaat, althans als wij Wim van den Burg, voorzitter van de Algemene Federatie van Militair Personeel, mogen geloven. Hij stelde in mei 2006 in *Spanning*, het maandblad van het wetenschappelijk bureau van mijn partij, onder meer: “Toch hebben de bezuinigingen van de afgelopen jaren in combinatie met de uitzendingen de druk op militairen verhoogd. Daar waar defensie wel het geld heeft om kruisraketten aan te schaffen en probleemloos miljoenen uittrekt om de missie naar Uruzgan extra te beveiligen, staan het sociale beleidskader en de arbeidsvoorwaarden onder druk. In de opleiding worden vakken over moraal en ethiek steeds verder naar de marges verdrongen. Ook de omgangsregels komen onder druk te staan, terwijl deze juist zo belangrijk zijn.” Herkent de staatssecretaris zich in dit beeld? Onderschrijft hij het idee dat ethiek een prominenter plaats in de opleiding zou moeten innemen, zoals Van den Burg suggereerde. Hij staat daar overigens niet alleen in; Désirée Verweij, hoogleraar aan de Nederlandse Defensie Academie in Breda, pleitte ook al hiervoor.

Een tweede punt waarop ik de minister wil vragen te reflecteren, betreft de inhuur van private dienstverleners als het gaat om het assisteren van Nederlandse militairen die overzees in actie zijn. De huidige minister heeft hier als senator nog Kamervragen over gesteld. Mijn fractie is het zeer met de minister eens wanneer hij stelt “capitalism in uniform is a very risky combination”. Sterker nog, mijn fractie denkt dat een dergelijk kapitalisme in uniform een volstrekt ongewenste combinatie is. Nog meer dan op andere beleidsterreinen is defensie een beleidsterrein waar privatisering en marktwerking buiten de deur gehouden moeten worden. Als wij de leerstellingen van de kapitalistische economie volgen dat niet alleen vraag aanbod schept, maar ook omgekeerd, dan is de opkomst van private dienstverleners bij het voeren van een oorlog een volstrekt ongewenste weg, die letterlijk over lijken gaat.

In dit licht deelt mijn fractie de zorgen die in het rapport van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) “De inhuur van private militaire bedrijven: een kwestie van verantwoordelijkheid” naar voren komen. De AIV stelt dat een “diepgaand en breed politiek debat” over de wenselijkheid van private inhuur in operatiegebieden gewenst is. Deelt de regering deze opvatting? Wordt deze kwestie bekeken door de commissie-Zalm, die moet onderzoeken wat de verhouding is tussen het ambitieniveau van de Nederlandse krijgsmacht en de inrichting ervan?